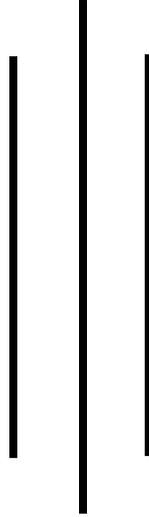

**बाह्रदशी गाउँपालिकाको
आर्थिक वर्ष २०७७/०७८ को नीति तथा कार्यक्रम**

**बाह्रदशी गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
चकचकी, भापा
प्रदेश नं.-१, नेपाल**

“स्वास्थ्य र शिक्षा समृद्धिको आधार, कृषि पर्यटन र पूर्वाधार”

नीति तथा कार्यक्रम

उपाध्यक्ष ज्यू, उपस्थित सभासदस्य ज्यूहरु, आदरणीय बाह्रदशी बासी आमा, वुवा, दाजु, भाई तथा दिदी बहिनीहरु ।

नेपालको संविधान, २०७२ ले प्रत्याभूत गरेको अधिकारहरुको प्रयोगलाई क्रमशः व्यवस्थित गर्दै प्राप्त भएको स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ र सो अनुसार बनेका विभिन्न नियम र कार्यविधिहरुको परिधि भित्र रहि आज हामी यो सातौं सभा गर्न जाँदैछौं । आ.व २०७७-२०७८ को नीति तथा कार्यक्रम र बजेट अत्यन्तै महत्वपूर्ण रहेको छ । यस सभाको ५ वर्षे कार्यकाल अन्तिम चरणमा प्रवेश गर्ने पूर्वसन्ध्यामा प्रस्तुत हुन लागेको नीति तथा कार्यक्रम कोभिड १९ समेतको चपेटाको कारण विगत वर्षहरुमा जस्तो सहज अवस्था छैन । नेपाल सरकारको मार्ग निर्देशन बमोजिम आगामी आ.व को बजेट प्रस्तुत हुन लागेको जानकारी गराउन चाहान्छु ।

सन २०१९ डिसेम्बर ३१ मा चीनको वुहान शहरमा देखिएको कोरोना भाईरसको कारण उत्पन्न रोग कोभिड १९ विश्वव्यापी रूपमा फैलिन गई सोबाट ९२ लाख भन्दा बढी व्यक्ति संक्रमित भई उक्त रोगबाट करिब ५ लाख व्यक्ति शिकार भएको र करिब ५० लाख व्यक्ति उपचार पछि स्वास्थ्य लाभ गरी घर फर्किसकेको अवस्थामा नेपालमा समेत यस रोगको प्रभाव तीव्र गतीमा देखिएको छ । नेपालमा १० हजारको हाराहारीमा संक्रमण पुष्टि हुँदा ज्यान गुमाउनेको संख्या २४ र उपचार पछि घर फर्किनेको संख्या २२२४ पुगेको छ । बाह्रदशी गाउँ पालिका समेत यस विषम परिस्थितिबाट अछुतो रहन सकेको छैन । हालसम्म बाह्रदशी गाउँपालिकामा PCR प्रविधिबाट २७८ जनाको र RDT प्रविधिबाट २१० जनाको कोरोना परिक्षण सम्पन्न हुँदा ७ वटा कोभिड १९ को संक्रमण देखा परेको र सोमध्ये उपचार पछि घर फर्किनेको संख्या ५ रहेको बाँकी २ जना पूर्वाञ्चल विश्वविद्यालय गोठगाउँ स्थित अस्पतालमा उपचाररत रहनु भएकोमा सबैको स्वास्थ्य अवस्था सामान्य रहेको छ । यस्तो दुःखद परिस्थितिका बावजुद गाउँपालिकाको नीति तथा कार्यक्रम र बजेट प्रस्तुत गर्नु पर्दा असहज महसूस भै रहेको छ । यस क्षणमा विभिन्न समयमा सहादत्त प्राप्त गर्नु हुने सम्पूर्ण शहिदहरु तथा कोभिड १९ को कारणले मृत्यु हुने सम्पूर्ण महानुभावहरु प्रति भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछु ।

नेपालको संविधानले नै ३ तहको सरकारको परिकल्पना गरि कार्यप्रारम्भ भएता पनि सो भावना अनुसार अबै पनि स्थानीय तहमा दरबन्दी अनुसारको कर्मचारी एवं विषयगत कार्यालयको पूर्ण व्यवस्थापन र कार्यालय व्यवस्थापन हुन नसक्दा सोचे अनुसार नागरिकमा सेवा प्रवाह गर्न सकिएको छैन भने अर्को तर्फ सूत्रको आधारमा अबै पनि पर्याप्त बजेटको व्यवस्था हुन नसक्दा स्थानीय सरकार माथिको नागरिकहरुको आशा र भरोसालाई पूर्ण रूपमा समेटेर विकास निर्माण र सेवा प्रवाहका कार्यहरु सम्पन्न गर्न सकिएको छैन । तथापि प्राप्त भएको श्रोत साधनलाई अधिकतम परिचालन गरि सबै वर्ग, क्षेत्र, लिंग तह र तप्काको मागलाई सकेसम्म सम्बोधन गर्ने प्रयत्न गरि गुणस्तरिय सेवा र विकास निर्माणका कार्यहरु दिने प्रयास गरिएको उल्लेख गर्न चाहन्छु । साथै यस गाउँपालिकाको बजेटले सम्बोधन हुन नसक्ने योजनाहरुलाई प्रदेश, संघ र अन्य निकायसँग प्रस्ताव एवं सहकार्य गरि सम्बोधन गर्दै जाने प्रतिबद्धता राख्न चाहन्छु ।

नेपालको संविधानको अनुसूचिमा ८ मा उल्लेख भएको एकल अधिकार र नेपाल सरकारले गरेको कार्य विस्तृतीकरणका आधारमा बाँकी वर्षहरुमा आवश्यक कानूनहरु तर्जुमा गरि यस गाउँपालिकालाई सबै क्षेत्रमा उल्लेख्य प्रगतिउन्मुख बनाउने प्रतिबद्धता व्यक्त गर्न चाहन्छु । आवश्यक कानूनहरु तर्जुमा गर्ने क्रममा सबै सरोकारवाला तह र तप्कासँग आवश्यक समन्वय र छलफलको कार्यलाई अगाडि बढाइने व्यवस्था मिलाउने छु ।

नेपाल सरकारको **समृद्ध नेपाल सुखी नेपालीको** उद्देश्यलाई सार्थक पार्न यस गाउँपालिकाका नागरिकहरूलाई उत्पादनमुखी क्रियाकलापहरूमा अग्रसर हुन जोड दिइनेछ । कृषिको आधुनिकीकरण, वैदेशिक रोजगारीबाट फर्किएका युवाहरूलाई रोजगारीको अवसर सृजना, गुणस्तरिय शिक्षा प्रणालीको विकास, स्वास्थ्यमा सबै वडावासिको सहज पहुँच, प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम मार्फत विपन्न र वेरोजगार वडावासीलाई रोजगारमा संलग्नता एवं सबल पूर्वाधारको विकास गरि यस गाउँपालिकालाई समेत **समृद्ध र सुखी बाह्रदशी** निर्माणको अभियानमा जोडिने छ । उल्लेखित कार्यहरूलाई व्यवस्थित गर्नका लागि आगामि आ.व.को बजेटमा आवधिक योजना निर्माण कार्यलाई अगाडि बढाइनेछ । आवधिक योजना निर्माणसँगै यस गाउँपालिकाको विकासमा लगानी गर्ने स्पष्ट खाका तयार भै विकास कार्य व्यवस्थित रूपमा अगाडि बढ्न सहज हुने विश्वास लिएको छ ।

सभा सदस्यज्यूहरु

केन्द्र सरकारबाट प्राप्त भएको वित्तीय समानिकरण अनुदान, राजश्व बाँडफाँडबाट प्राप्त अनुदान, सशर्त अनुदान, समपुरक अनुदान, प्रदेश सरकारबाट प्राप्त भएको वित्तीय सामानिकरण अनुदान, शसर्त अनुदान गाउँपालिकाको आन्तरिक श्रोत वापत प्राप्त भएको रकम समेतलाई समेटि सहभागितामूलक प्रकृयाबाट गाउँपालिकाको आगामी आ.व. २०७७/०७८ को लागि वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम बनाईएको छ । स्थानीय उद्योग वाणिज्य संघसँग सहकार्य गरि करका दायराहरूलाई फराकिलो गरि आन्तरिक श्रोतलाई मजबुद बनाउदै बजेटको आकारलाई क्रमश वृद्धि गरिनेछ । उल्लेखित बजेटलाई ध्यान दिदै आज यो गरिमामय सभा समक्ष बाह्रदशी गाउँपालिकालाई **समृद्ध, सबल र विकास मैत्री** बनाउनका लागि देहाय अनुसारको निती तथा कार्यक्रमहरु प्रस्ताव गरेको छ ।

१. कोरोना भाईरस(covid-19) ब्यवस्थापन

- १.१ कोभिड-19 को कारण संक्रमणको उच्च जोखिमको सम्भावना रहेका व्यक्तिहरूलाई कम्तिमा १४ दिन अलगै राखि PCR Test गरेर मात्र घर वा आईसोलेशनमा पठाउनु पर्ने भएकाले उक्त अवधिको लागि हाल पशुपति मा.वि. राजगढलाई क्वारेन्टाईन बनाईएकोमा उक्त क्वारेन्टाईनलाई भौतिक अवस्था, वेड संख्या शौचालय, सुरक्षा अवस्था लगायतको सुविधा भएका उपयुक्त विकल्प खोजी स्थानान्तरण गरिनेछ ।
- १.२ क्वारेन्टाईनमा नियमित रूपमा स्वास्थ्य परिक्षण, सरसफाई, रेखदेख र हेरचाह समेतको लागि जनशक्ति व्यवस्थापन गरी उचित प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- १.३ क्वारेन्टाईनमा बसेका व्यक्तिहरु तथा अन्य व्यवस्थापनमा संलग्न सम्पूर्ण जनशक्तिलाई खाना खाजाको उचित व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- १.४ संक्रमण पुष्टि हुन आएका व्यक्तिहरूसंगको सम्पर्कमा आएका अन्य व्यक्तिहरुको पहिचान गर्न स्वास्थ्यकर्मीहरु संलग्न रहको खोज पडताल तथा ट्रेसिङ टोली (CICCT) क्रियाशिल रहेको छ । उक्त टोलीमा खटिएका जनशक्तिलाई जोखिम भत्ता आदेश निर्देशिका बमोजिम प्रोत्साहन गरिने छ ।
- १.५ कन्ट्र्याक्ट ट्रेसिङबाट फेला परेका जोखिमको संभावना भएका व्यक्तिहरुको लागि यथाशिघ्र परिक्षणको व्यवस्था मिलाईनेछ ।
- १.६ कोभिड विशेष जनचेतना मुलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

- १.७ महिला, बालबालिका, अशक्त, असहाय, वृद्ध, अपांगता भएका व्यक्तिहरु र असंगठित क्षेत्रमा कार्यरत मदजुरहरुलाई संक्रमणको जोखिमबाट संरक्षण तथा आवश्यकता अनुसार राहत व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- १.८ कोभिड १९ व्यवस्थापन कोषलाई प्रभावकारी रुपमा व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- १.९ आवश्यकता अनुसार उपयुक्त स्थान खोजी होल्डीङ्ग सेन्टरको व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- १.१० कोभिड १९ संक्रमण नियन्त्रण तथा रोकथामको लागि आवश्यकता अनुसार महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकालाई समेत परिचालन गरिनेछ ।

२. पूर्वाधार विकास

- २.१ आगामि आ.व. २०७७/७८ का लागि वडा स्तरिय योजना तथा कार्यक्रमहरु सन्चालन गर्नका लागि प्रत्येक वडा लाई सूत्रका आधारमा बजेट बाँडफाँड गर्ने गरि बजेट विनियोजन कार्यलाई निरन्तरता दिइएको छ । सूत्रलाई विश्वसनीय बनाउन आगामी दिनमा थप छलफलहरु गरिने छ । वडाबाट प्राप्त हुने योजनाहरु मध्ये **१ लाख** भन्दा कमका आयोजना सन्चालन नगरिने नीति लिइएको छ । स्थानीय राजश्वको आकार, संघ तथा प्रदेश सरकारबाट बजेट थप प्राप्त भै कूल बजेटको आकार वृद्धि भएमा पूजीगत बजेट वृद्धि गर्दै जाने व्यवस्था मिलाइने छ ।
- २.२ **“वडा विकासमा हातेमालो अभियान ”** सन्चालनको व्यवस्था मिलाई आफ्नो वडाको विकासमा वडावासिको अपनत्व ग्रहण गर्न अभियान सन्चालन गरिने छ । उपभोक्ताबाट सन्चालन हुने वडास्तरिय योजनामा अनिवार्य नगद संकलन वा प्रत्येक घरधुरीको जनसहभागीता अनिवार्य हुनु पर्ने व्यवस्था मिलाइने छ । यसको लागि प्रत्येक टोलमा **टोलविकास संस्था** गठन गरि वडा विकासमा टोलविकास संस्थालाई परिचालन गरिनेछ ।
- २.३ ठूला स्ट्रक्चरका आयोजना वा ठूला मेशिन प्रयोग हुने वा उपभोक्ताको जनश्रमदानबाट सन्चालन हुन नसक्ने जटिल प्रकृतिका कार्यहरु उपभोक्ता मार्फत आयोजना सञ्चालन गरिने छैन ।
- २.४ यस गाउँपालिकाको यातायात गुरुयोजना निर्माण भैसकेकोले सडक तथा घरहरु निर्माण गर्दा बाटोहरुको **Right Of way** अनुसार निर्माण गर्नु पर्ने व्यवस्थालाई कडाईका साथ लागु गरिनेछ ।
- २.५ रु.३ लाख भन्दा बढीका लागत अनुमान भएका योजना संचालन गर्दा आयोजनाको कार्य सुरु सँगै अनिवार्य रुपमा आयोजना सूचना पाटी टाँस गर्नुपर्ने नियमलाई कडाइका साथ कार्यान्वयन गरिनेछ । सूचना पाटी टाँस नगर्ने आयोजनाको प्राविधिक मूल्यांकन नगरिने व्यवस्था मिलाइने छ । पूर्वाधार निर्माण सँग सम्बन्धित कार्यको गुणस्तर कायम गर्न **ल्याव टेस्ट** गर्नु पर्ने व्यवस्था निरन्तर रहने छ । अनुगमन, सुपरिवेक्षण जस्ता कार्यलाई नियमित रुपमा सन्चालन गरिने छ । साथै योजनाको अन्तिम भुक्तानी गर्नु पूर्व **सार्वजनिक परिक्षण, काम शुरु हुनुभन्दा अगाडी, काम सुरु हुँदै गरेको र काम सम्पन्न भएपछिको अवस्था भल्काउने फोटोहरु** अनिवार्य रुपमा उपभोक्ता समितिले पेश गर्नुपर्ने व्यवस्था कडाइका साथ लागु गरिने छ ।

२.६ निर्माण सुरु भएका बाटोहरूको स्तरोन्नतीलाई जोड दिइने छ । नयाँ ट्रयाक खोल्नु पर्दा **सम्भाव्यता अध्ययन कार्य** (Feasibility study) गरेर मात्र ट्रयाक खोल्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।

२.७ यस गाउँपालिका भित्र बन्ने घरहरू भूकम्प प्रतिरोधी हुन भन्ने उद्देश्यले **भवन निर्माण आचारसंहिता (Building Code)** लाई पूर्ण पालना गर्ने व्यवस्था मिलाइएको छ । गाउँपालिकाको भवन निर्माण कार्यविधि निर्माण नभए सम्मको लागि **वस्ती विकास सहरी योजना तथा भवन निर्माण सम्बन्धी आधारभूत निर्माण मापदण्ड २०७२, भवन निर्माण संहिता २०६० (NBC)** लाई आधार मानी घर नक्सा पास प्रकृत्या अगाडि बढाइएको छ साथै भूकम्प प्रतिरोधी घर निर्माणका लागि सचेतना कार्यक्रमहरू र **कालिगढ तालिम** सन्चालनको व्यवस्था मिलाइने छ । गाउँपालिका क्षेत्र भित्र बन्ने घरहरू अनिवार्य रूपमा गाउँपालिकाबाट इजाजत लिनु पर्ने छ बिना इजाजत घर निर्माण गर्ने र पछि नक्शा पास इजाजत माग गर्ने व्यवस्था निरुत्साहित गरिने छ । तालिम प्राप्त कालिगढ को अभिलेख तयार गरिनेछ, प्रमाण पत्र प्राप्त कालिगढ मार्फत घर बनाउने व्यवस्थालाई अनिवार्य गर्ने व्यवस्था क्रमश लागु गरिने छ । घर नक्सा अभिलेखीकरणको कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

२.८ **गाउँपालिका क्षेत्र भित्र काठे पुल हटाउ अभियान** सन्चालन गरिनेछ । भोलुङ्गे पुल निर्माण गर्नु पर्नेस्थानहरू भए सम्भाव्यता अध्ययन गरिने छ । नेवार गाउँ देखि डाँडा गाउँ जोड्ने वडा नं. ७ , (विरिङ्ग खोला) र चकचकी बजार बाट भापा गाउँपालिका जोड्ने वडा नं ५ (विरिङ्ग खोला) अदुवा खोला वडा नं ५ वृध्वारे वाट कटरडाँगी स्कूल जोड्ने स्थानमा मा भो.पु. निर्माण गर्न संघीय सरकार र प्रदेश सरकारमा प्रस्ताव पठाई सकेकोले आवश्यक पहल गरिनेछ ।

२.९ अधुरा आयोजनाहरूलाई प्राथमिकतामा राखी बहुवर्षीय आयोजनाको रूपमा आगामि आ.व मा सम्पन्न गर्ने नीति लिइएको छ ।

२.१० **उज्यालो बाह्रदशी विशेष अभियान**का बाँकी कामहरू सम्पन्न गर्न पहल गरिनेछ ।

२.११ यस गाउँपालिकाको सबै भन्दा बढी सहरीकरण भएको र तिब्र वृद्धिको क्रममा रहेको राजगढ बजारको समग्र विकासलाई व्यवस्थित गर्नका लागि **राजगढ स्मार्ट सिटी** को रूपमा अधि बढाउन आवश्यक पहल गरिनेछ ।

३. सामाजिक बिकास

शिक्षा सम्बन्धि

"सामुदायिक विद्यालय सुधार विशेष अभियान "

३.१ सामुदायिक विद्यालयको गुणस्तर सुधार गर्नका लागि गाउँ शिक्षा समिति, सामाजिक समिति मार्फत विद्यालय व्यवस्थापन समिति, विद्यालयका प्र.अ.एवं शिक्षकहरूको सहभागीता मार्फत **बाह्रदशी गाउँपालिका शैक्षिक गुणस्तर सुधार कार्ययोजना** बनाई लागू गरिनेछ । नमुना विद्यालय कार्यक्रम लागू हुने विद्यालयको गुणस्तर सुधारको लागि विशेष ध्यान दिइनेछ । शिक्षक अपुग भएका विभिन्न विद्यालयहरूमा विषयगत शिक्षकको व्यवस्थालाई निरन्तरता दिइनेछ ।

- ३.२ बर्तमान अवस्थामा संचालन भईरहेको शिक्षा प्रणालिलाई व्यवस्थित गर्न र दक्ष जनशक्ति निर्माणका लागि सामुदायिक विद्यालयमा विद्यार्थी भर्ना अभियानलाई व्यापकता दिइने छ ।
- ३.३ सामुदायिक विद्यालयमा शैक्षिक गुणस्तर बढाउनका लागि प्रत्येक विद्यालयमा अभिभावक शिक्षा कार्यक्रम एवं शिक्षकहरूलाई **शैक्षणिक कौशल तालिम** कार्यक्रमको व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- ३.४ विद्यालयको भौतिक पूर्वाधारको बिकासलाई निरन्तर सञ्चालन गरिनेछ । कम्प्युटर कक्षा पढाई हुने विद्यालयमा आवश्यक सहयोग र पाठ्यक्रम तर्जुमाको व्यवस्था मिलाइनेछ । सबै सामुदायिक विद्यालयमा अंग्रेजी माध्यमबाट अध्यापन गर्न प्राथमिकता दिइनेछ ।
- ३.५ विद्यालयको विद्यार्थी संख्या अनुसार शिक्षक दरबन्दीको लखाजोखा गरि शिक्षक दरबन्दी **शिक्षक मिलान गर्ने** गराउने कार्य अगाडि बढाइने छ ।
- ३.६ सामुदायिक विद्यालय सुधारको मुख्य आधार र जग नै बाल कक्षा भएकोले **बाल कक्षाहरूलाई बालबालिका मैत्री** बनाउने कार्य थालनी गरिनेछ । बाल शिक्षकहरूको उत्प्रेरणा जगाउन आवश्यक व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- ३.७ विद्यालयको **प्रधानाध्यापकलाई गाउँपालिकाले र प्रधानाध्यापकले विद्यालयका शिक्षकहरूलाई कार्यसम्पादन सम्झौता** (Performance Contract) गर्ने कार्यको थालनी गरिनेछ । तोकिएको कार्यसम्पादन गर्न नसक्ने शिक्षकको आन्तरिक सरुवाको व्यवस्था मिलाइने छ । आधारभूत तह उत्तीर्ण परीक्षा र SEE मा राम्रो नतिजा हासिल गर्ने प्रधानाध्यापक र विषय शिक्षक र छात्र छात्रा घोषणा गरि शिक्षा दिवसको अवसरमा पुरस्कृत गर्ने र कार्य सम्पादन पुरा गर्न नसक्ने शिक्षकको रेकर्ड राखि कारवाहि र दण्डको व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- ३.८ सबै विद्यालयहरूमा शुद्ध पिउने पानी, छात्र छात्रा अलग अलग शौचालय सुविधा, खेल मैदान, खेल सामग्री, पुस्तकालयका साथै अतिरिक्त क्रियाकलापमा विशेष जोड दिइनेछ ।

४. महिला बालबालिका, युवा, जेष्ठ नागरिक तथा लैंगिक समानता

सामाजिक समावेशीता अभिवृद्धि विशेष अभियान

- ४.१ एकल महिलाहरूको तथ्यांक संकलन गरि उनीहरूलाई आयआर्जनमा वृद्धि गर्न मागको आधारमा आवश्यक शीप विकास तालिमका कार्यक्रमहरू सन्चालन गरीनेछ ।
- ४.२ जेष्ठ नागरिकहरूको स्वास्थ्य सुधारको लागि स्वास्थ्य केन्द्रमा कार्यरत प्राविधिक जनशक्तिको परिचालन मार्फत **जेष्ठ नागरिक घुम्ती स्वास्थ्य कार्यक्रम** को व्यवस्था मिलाइने छ ।

- ४.३ बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यान्वयन गर्नका लागि प्रत्येक विद्यालयमा बाल क्लब गठन गरि पालिकास्तरको बालसञ्जाल गठन गरिनेछ । आगामी २ वर्ष भित्रमा यस गाउँपालिकालाई बालमैत्री गाउँपालिका बनाइने नीति लिइनेछ । बालबालिकाको समग्र अधिकार (बाँच्न पाउने, विकासको अधिकार, संरक्षणको अधिकार र सहभागीताको अधिकार) प्रवर्धनका लागि आवश्यक कार्यविधि र उपयुक्त किसिमका लगानी योजना तयार गरिनेछ ।
- ४.४ बाह्रदशी गाउँपालिका क्षेत्र भित्र बाल श्रमिक राख्न निषेध गर्ने कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । यसको लागि उद्योग वाणिज्य संघ र अन्य सरोकारवाला संघ संस्थाहरूसँग सहकार्य गरिनेछ ।
- ४.५ विपन्न वर्गका महिला, आदिवासि जनजाति, मुस्लीम, दलित एवं पिछडा वर्गका महिलाहरुको उत्थानको लागि सम्बन्धित वर्ग वा पक्षबाट माग भई आएका एवं जीवनस्तर सुधार हुन सहयोग पुग्ने आयमूलक एवं सीपमूलक योजना तथा कार्यक्रमहरु कार्यान्वयन गर्न बजेटको व्यवस्थापन गरीनेछ ।
- ४.६ स्थानीय मेलमिलाप केन्द्रको व्यवस्थापनमा सहयोग गरिनेछ । साथै मेलमिलापकर्ताहरुलाई पुनरताजकि तालिम दिने व्यवस्था मिलाईनेछ । जनप्रतिनिधी तथा सरोकारवाला नागरिकहरुलाई देवानी तथा फौजदारी कानून सम्बन्धी जानकारी दिलाउन न्यायिक समिति मार्फत जानकारीमूलक सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । न्यायिक समितिको क्षमता विकासको लागि विभिन्न किसिमका तालिमहरु सञ्चालन गरिनेछ । न्यायिक इजलासको व्यवस्था मिलाईनेछ ।
- ४.७ युवाहरुलाई संगठित गरी विविध युवा लक्षित कार्यक्रम सञ्चालन गर्दै युवाहरुलाई सामाजिक विकासमा हातेमालो अभियायन सबै वडाहरु मार्फत सञ्चालन गरिनेछ ।

५ आदिवासी जनजाती, दलित, पिछडा वर्ग, मुस्लिम तथा अन्य समुदाय सम्बन्धी

- ५.१ आदिवासी जनजाति समुदायको भाषा संस्कृति, भेषभूषा संरक्षणको लागि सहयोग गरिनेछ । साथै विभिन्न जातजातीको संस्कृति जोगाउने कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्न बजेटको व्यवस्था मिलाईनेछ ।
- ५.२ लोपोन्मुख समुदायले मनाउने संस्कृति पर्व उत्सव एवं नाचहरुलाई उत्थान गर्नका लागि आवश्यक सहयोग गरिनेछ ।
- ५.३ आदिवासी जनजाती, मुस्लिम, पिछडा वर्ग, मधेसी, लोपोन्मुख एवं दलित समुदायका युवा युवतीहरुलाई रोजगारी उन्मुख हुने किसिमका सीप मुलक तालिम सञ्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाईने छ ।

६. स्वास्थ्य तथा जनसंख्या

“स्वस्थ जीवन विशेष अभियान नागरिकको सम्मान”

- ६.१ नागरिकहरुको मौलिक अधिकारको रुपमा रहेको स्वास्थ्य सेवालार्ई गाउँपालिका क्षेत्रभित्रका नागरिकहरुले सहज रुपमा पहुँच पाउन सक्ने व्यवस्था मिलाउनको लागि स्वास्थ्य बीमा कार्यक्रमलाई प्रभावकारी रुपमा निरन्तरता दिइनेछ । **स्वास्थ्य बीमा** गर्न नसक्ने अति विपन्न, दैनिक गुजार गर्ने मजदुर, चिया बगानमा काम गर्ने श्रमिकहरुको स्वास्थ्य बीमा प्रत्येक वडामा अनिवार्य रुपमा गर्न आवश्यक व्यवस्था गरिनेछ । प्रत्येक वडामा स्वास्थ्य जीवन अभियान सञ्चालनको लागि आवश्यक व्यवस्था मिलाईनेछ ।

- ६.२ **राजगढ स्वास्थ्य केन्द्रको स्तरोन्नती गरि १५ शैया**को अस्पताल बनाउन आवश्यक पहल गरिनेछ । अस्पतालको रुपमा स्तरोन्नती नहुँदासम्म व्यवस्थित किसिमको भिडियो एक्सरे सन्चालनको व्यवस्था मिलाईनेछ । साथै उक्त स्वास्थ्य केन्द्रमा एम्बुलेन्स व्यवस्थाको लागि बजेट व्यवस्था गरिनेछ ।
- ६.३ सबै स्वास्थ्य चौकी कार्यालयको व्यवस्थापन, आवश्यक पर्ने स्वास्थ्य उपकरण, बर्थिङ सेन्टरको व्यवस्थापनमा आवश्यक ध्यान पुर्याइनेछ । स्वास्थ्य प्राविधिक कर्मचारीहरुको क्षमता विकासका लागि आवश्यक तालिम कार्यक्रम सन्चालनको लागि पहल गरिनेछ ।
- ६.४ महिला स्वास्थ्य स्वयं सेविकाहरुलाई प्रोत्साहित गर्न आवश्यक कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- ६.५ २०७६ श्रावण १ गते देखि लागु भएका **सुत्केरी महिला सहयोग कार्यक्रम**लाई निरन्तरता दिइनेछ । यस अन्तरगत सामुदायिक स्वास्थ्य केन्द्रमा सुत्केरी गराउने एवं ३५ दिन भित्रमा बच्चाको जन्मदर्ता गराउने महिलालाई प्रोत्साहन प्याकेज सहयोग गरिनेछ ।
- ६.६ पूर्ण खोप अभियानलाई प्रभावकारी रुपमा संचालन गरिनेछ ।
- ६.७ स्वास्थ्य सेवा सहज प्राप्त गर्न नसकेका नागरिकहरुले स्वास्थ्य सेवा सहज रुपमा प्राप्त गर्न सक्नु भन्ने उद्देश्यले विभिन्न किसिमका स्वास्थ्य शिविरहरु विभिन्न वडाहरुमा सन्चालन गर्नका लागि आवश्यक व्यवस्था मिलाईनेछ ।
- ६.८ **नियमित योग गरौं निरोगी एवं स्वस्थ बनौं** भन्ने विशेष अभियान आयुर्वेद शाखाको माध्यमबाट सबै वडाहरुमा सन्चालन गरिनेछ ।
- ६.८ आयुर्वेद सेवालालाई प्रभावकारी तथा परिणाममुखी बनाउन गाउँघर क्लिनिक तथा नसर्ने रोग व्यवस्थापन कार्यक्रम र पंचकर्म (पूर्व कर्म) सेवालालाई सबै वडामा विस्तार गरिनेछ ।
- ६.९ गाउँपालिकाका सार्वजनिक स्थलहरुमा धुम्रपान तथा सुर्तिजन्य पदार्थ निषेध गर्ने नीति लिइनेछ ।
- ६.१० खोप कार्यक्रमको तथ्याङ्कलाई व्यवस्थित गर्न Software लागु गरिने छ ।
- ६.११ लक्षित समुह पहिचान गरि परिवार नियोजन विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

७. युवा तथा खेलकुद सम्बन्धमा

- ७.१ **प्रत्येक पालिका एक खेल मैदान** को अवधारणा अनुसार वडा नं.२ मा रहेको खेलमैदानलाई स्तरोन्नती गरिनेछ । **अन्तरपालिका स्तर अध्यक्ष कप** फुटवल खेल सञ्चालन गरिनेछ ।
- ७.२ युवाहरुलाई रोजगारी उन्मुख गराई आत्मनिर्भर बनाउन युवा स्वरोजगारमूलक कार्यक्रमहरु सन्चालन गर्दै जाने व्यवस्था मिलाईनेछ । युवा लक्षित गरि उद्यम विकास तालिम सन्चालन गरिनेछ ।

८. गैह्र सरकारी संस्था

- ८.१ यस गाउँपालिका क्षेत्र भित्र सन्चालन हुने सम्पूर्ण गैर सरकारी संस्थाको कार्यक्रमलाई नियमन गरिनेछ । गाउँपालिका क्षेत्रभित्र कार्यक्रम सन्चालन गर्नु पूर्व अनिवार्य रुपमा गैरसरकारी संस्थाहरुले अनुमती लिनु पर्ने र वार्षिक कार्यक्रम गाउँसभामा पेश गर्नु पर्ने छ । अनुमति नलिई कार्यक्रम सन्चालन गर्ने गै.स.स.को कार्यक्रम गाउँपालिकाबाट स्वीकृत गरिने छैन ।

- ८.२ गैह्र सरकारी संस्थाहरुलाई कार्यक्रमको अनुमति दिदा विकास र चेतनाको दृष्टिले पछि परेका वडा, समुदाय र क्षेत्रहरुमा समन्वय गरि कार्यक्रम सन्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ । पालिकास्तरका जनचेतनामूलक, रोजगारमूलक, सन्देशमूलक तालिमहरु सहकार्यमा सन्चालन गर्न प्राथमिकता दिइनेछ ।
- ८.३ सहकारी संस्थाहरुलाई अभि प्रभावकारी ढंगले सञ्चालन गर्न अनुगमन तथा प्रोत्साहन कार्यक्रम गरिनेछ ।
- ८.४ रसायनिक मल को कारोबार कृषि सहकारी संस्था मार्फत गराईने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

९. वातावरण, विपद् तथा फोहोर मैला व्यवस्थापन

- ९.१ वातावरण संरक्षणका लागि हाल यस गाउँपालिका क्षेत्र भित्र प्लाष्टिक निषेधित अभियान सरोकारवाला सबै निकायसँग हातेमालो गरि अगाडि बढाइने छ ।
- ९.२ वृक्षारोपणका लागि वन कार्यालय तथा सामुदायिक वनहरुसँग समन्वय गरि विरुवाहरु सहज रुपमा प्राप्त गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ । सामुदायिक वनबाट प्राप्त हुने १० प्रतिशत रकमलाई वृक्षारोपण कार्यमा खर्च गर्ने व्यवस्था मिलाईनेछ ।
- ९.३ अनियन्त्रित वन फडानी आगलागी जस्ता कार्यहरुलाई नियन्त्रण गर्न दण्ड जरीवानालाई प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ । सामुदायिक वनको व्यवस्थापनमा वन समितिलाई अभि बढी जिम्मेवार बनाईने छ । वन उभोक्ता समिति र वनउपभोक्ता हरुलाई वन संरक्षण सम्बन्धि अभिमुखिकरण तालिम संचालन गर्न वन कार्यालय सँग समन्वय गरिनेछ ।
- ९.४ राजगढ बजार लगायत अन्य विभिन्न बजार, चोक बजार र सार्वजनिक स्थानहरुको फोहोर व्यवस्थापनलाई सघाउ पुर्याउन फोहोर संकलन र विसर्जन गर्ने स्थलको खोजी गरि फोहोर व्यवस्थापन कार्यको थालनी गर्न सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ । घरको फोहोरलाई सकेसम्म घरमा नै व्यवस्थापन गर्न आवश्यक तालिम र सचेतना कार्यक्रम सन्चालन गरिनेछ । उत्सर्जन हुने फोहोर लाई स्रोत मै कुहिने र नकुहिने गरी छुट्टाछुट्टै संकलन गर्न सचेतना अभिवृद्धिका कार्यक्रमहरु सन्चालन गरिनेछ ।
- ९.५ स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिलाई क्रियाशिल बनाइनेछ । विपद्को समयमा उद्धार गर्न नेपाल रेडक्रस सोसाईटी, जनपथ प्रहरी, स्थानीय शसस्त्र प्रहरी युनिटसँग समन्वय गरि आसपासका वडाहरुमा युवा जनशक्तिलाई विपद् पुर्वतयारी र उद्धार संबन्धि तालिमको व्यवस्था मिलाइनेछ । खुल्ला स्थानको छनोट र घोषणा गरी सम्बन्धित वडा कार्यालयमा सूचिकृत गरिनेछ । रेडक्रससँग समन्वय र सहकार्य गरि प्रत्येक वडा समेटीने गरि **प्राथमिक उपचार सम्बन्धी तालिम** सन्चालन गरिनेछ ।
- ९.६ **स्थानीय विपद् जोखिम योजना** बनाई कार्यान्वयन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ । गाउँपालिकामा विपद् व्यवस्थापन कोषको स्थापना गरि यसको लागि आवश्यक बजेटको व्यवस्था मिलाइएको छ । यस कोषबाट आवश्यकता अनुसार उद्धार, राहत, क्षतिपूर्ति तथा विपत्सँग सम्बन्धित विषयमा मात्र खर्च गरिनेछ ।

- ९.७ वडाहरुको प्रत्यक्ष सुपरिवेक्षणमा रहने गरि सार्वजनिक पर्ती खाली जग्गाहरुलाई संरक्षण गर्न, वातावरण संरक्षण र जलवायु परिवर्तनलाई सहयोग पुग्ने गरि औषधिको गुणयुक्त वनस्पती, जडिबुटीजन्य विरुवाहरु तथा दुर्लभ विरुवाहरु रोप्ने अभियान सन्चालन गरिनेछ ।
- ९.८ मुख्य बजार क्षेत्रमा सार्वजनिक शौचालय निर्माण गर्नका लागि जग्गाको खोजि र सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ ।

१०.सार्वजनिक, ऐलानी, पर्ती जग्गा तथा मठ मन्दिर संरक्षण तथा सुकुम्बासी समस्या

- १०.१ गाउँपालिका क्षेत्र भित्र रहेका सम्पूर्ण ऐलानी, पर्ति, सार्वजनिक, पोखरी जस्ता जग्गाहरुको लगत राखि सार्वजनिक गरिनेछ । त्यस्ता क्षेत्रहरुको संरक्षण र सार्वजनिक हित हुने गरि उपयोगमा ध्यान दिइनेछ ।
- १०.२ गाउँपालिका क्षेत्र भित्र रहेका चौतारा, मठ मन्दिर, मस्जिद, बौद्ध, गुम्बा, चर्च, धारा आदिको संरक्षण गरिनेछ ।
- १०.३ यस गाउँपालिका भित्र वर्षौदेखि बसोबास गर्दै आएका सुकुम्बासीहरुको समस्या समाधानका लागि लगत संकलन गरि सुकुम्बासीहरुको व्यवस्थित बसोबासको व्यवस्था मिलाउन आवश्यक पहल गरिनेछ ।
- १०.४ प्रदेश सरकारबाट सन्चालन हुने **जनता आवास कार्यक्रम** मार्फत घरविहिन अति विपन्न परिवारलाई आवासको व्यवस्था मिलाउन निरन्तरता दिइनेछ ।
- १०.५ गाउँपालिका क्षेत्र भित्र रहेको विभिन्न मठ मन्दिर, गुम्बा, मस्जिद, चर्च सामुदायिक भवन, सामुदायिक पोखरीको संरक्षण गर्ने कार्यको लागि लगत संकलन गरि पालिकामा दर्ता राख्ने व्यवस्थाको थालनि गरिनेछ । पालिकामा दर्ता नभएकाहरुलाई लगानी नगर्ने नीति लिइनेछ ।

११. आर्थिक विकास

कृषि तथा पशु विकास तर्फ

- ११.१ **किसानको खुसी कृषि र पशुपालनबाट समृद्धि** कार्यक्रम सन्चालन गरिनेछ । उल्लेखित कार्यक्रमलाई दिर्घकालसम्म सन्चालन गर्नका लागि गाउँपालिकाको कृषि रणनीति तयार गरिनेछ । कृषि रणनीतिका आधारमा लगानी योजना बनाई कार्यक्रमको व्यवस्था मिलाईनेछ । मकै उत्पादनको पकेट क्षेत्र भएकोले यसको उत्पादन वृद्धिमा किसानहरुलाई आवश्यक सहयोग गरिनेछ । साथै कृषि उत्पादनलाई वैज्ञानिक बजारीकरणको अवधारणालाई मूर्त रुप दिन ड्रायरको व्यवस्था गरिनेछ ।
- ११.२ विशेष गरि यस क्षेत्रमा उत्पादन हुने देहायका विरुवामा ५० देखि ८० प्रतिशतसम्म अनुदान दिने व्यवस्था

तरकारी तर्फ -पर्वल, करेला, बन्दाकोभी, टमाटर, काउली, बोडी, बैगुन, आलु,

फलफूल तर्फ - केरा, आँप, लीच्ची,

खाद्यान्न तर्फ - मकै, गहुँ, धान

- ११.३ गाउँपालिका भित्र उपयुक्त ठाउँ छनौट गरी विउमा आत्मनिर्भर हुनका लागि उपयुक्त स्थान हेरी **विजवृद्धि कार्यक्रम** संचालन गरिनेछ, र सो को लागि कुल विउमा १०० प्रतिशत अनुदान दिने नीति लिइनेछ ।

- ११.४ माटोको उर्वरा शक्तिलाई वृद्धि गर्न कृषि चुन र प्रांगारिक मलको अधिक प्रयोग गर्नका लागि आवश्यकताको आधारमा **कृषि चुन र प्रांगारिक मलमा अनुदान**को व्यवस्था मिलाईनेछ ।
- ११.५ कृषि/पशु विकासका लागि समावेशी तवरले सहभागी गराई समयमा नै **कृषक पाठशाला** सन्चालन गरिनेछ ।
- ११.६ जैविक तथा प्रांगारिक खेति र कृषि प्रणालीलाई प्रबर्द्धन गर्न विभिन्न कार्यक्रमहरु सन्चालन गरिनेछ साथै नागरिकहरुको स्वास्थ्यमा प्रतिकूल असर गर्ने **रासायनिक विषादि प्रयोगलाई निरुत्साहित गरिनेछ** ।
- ११.७ पशु विकास तर्फ आहारा विकास कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ । यसबाट पशु किसानहरुलाई पोषणयुक्त विकासे घाँस वितरण भै उत्पादन तथा उत्पादकत्वमा वृद्धि हुने आशा लिइएको छ ।
- ११.८ **गोठ सुधारको कार्यक्रम**लाई निरन्तरता दिइने छ ।
- ११.९ पशुपंछीहरुलाई निःशुल्क उपचार सेवा पुर्याउनका लागि पशु कृषकहरुको मागको आधारमा वडाहरुमा पशु स्वास्थ्य शिविर सन्चालन गरिनेछ ।
- ११.१० नश्ल सुधार कार्यक्रम अन्तरगत कृतिम गर्भाधान सेवा सन्चालनमा निरन्तर दिइनेछ ।
- ११.११ पशु स्वास्थ्य नियमन कार्यक्रम अन्तरगत पशु जन्य उत्पादन वितरण र भण्डारणमा संलग्न कृषक समूह, समिति र पशु व्यवसायिहरुसँग अन्तरक्रिया सन्चालन गरिनेछ ।
- ११.१२ पशु स्वास्थ्य उपचार सेवा तथा जैविक सुरक्षा अपनाई पशुहरुमा लाग्ने विभिन्न किसिमका रोगहरुको जोखिम न्यूनीकरण गर्न विशेष कार्यक्रम सन्चालन गरिनेछ ।

१२ पर्यटन विकास

- १२.१ **बाह्रदशी डाँडामा भ्यू टावर निर्माण** कार्य शुरु भएकोले बहुवर्षीय योजनामा समावेश गरी निर्माण कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- १२.२ वडा नं. २ मा रहेको **त्रिवेणीधाम**को डिपिआर तयार भै सकेको हुँदा सो स्थानमा धार्मिक तथा पर्यटकीय पूर्वाधार निर्माण गर्न पहल गरिनेछ । उक्त स्थानमा बुद्धपार्क निर्माण गर्न सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ । सो स्थानमा विभिन्न जातजातीहरुको एकिकृत धार्मिक मठ मन्दिर व्यवस्थापन गर्ने, खेलमैदान सुधार गर्ने कार्य अगाडि बढाउन आवश्यक सहयोग गरि आन्तरिक पर्यटन प्रबर्द्धनसँग जोडिनेछ ।
- १२.३ वडा नं. १ मा रहेको साधुपती भीलमा रहेको सीमसारको संरक्षण र पर्यटकीय पूर्वाधार निर्माण गर्न डिपिआर तयारी सम्पन्न भएकोले निर्माणको लागि आवश्यक पहल गरिनेछ । साथै साधुपति भील सँगै रहेको पर्यावरणीय महत्वको चारकोशे वन समेतलाई पर्यटन प्रबर्द्धन सँग जोडीनेछ ।

१३. राजश्व प्रशासन र बेरुजु फछ्यौट सम्बन्धी

- १३.१ आन्तरिक राजश्व संकलनलाई मजबुत बनाउनका लागि प्रशासनलाई चुस्त दुरुस्त करदाता मैत्री बनाउन सरोकारवाला निकायहरूसँग समन्वय गरी राजश्वको दायरा फराकिलो पार्ने, नयाँ करका क्षेत्रको पहिचान गर्ने कार्यको समन्वय एवं खोजीलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- १३.२ गाउँपालिका क्षेत्रबाट घरबहाल कर प्रभावकारी रूपमा संकलन हुन नसकेको हुँदा स्व घोषणाको माध्यमबाट घरबहाल कर संकलन गर्न आह्वान गरिनेछ । यसरी आह्वान गर्दा पनि संकलन हुन नसकेमा घरदैलो कार्यक्रम मार्फत लगत संकलन गरि नियम अनुसार घरबहाल कर संकलन गर्ने अभियान संचालन गरिनेछ ।
- १३.३ गाउँपालिका क्षेत्रमा रहेका व्यापार व्यवसायलाई करको दायरमा ल्याउन प्रारम्भिक लगत संकलन गरिनेछ । व्यवसायीहरूलाई अनिवार्य रूपमा दर्ता र समयमै नविकरण गर्न उद्योग वाणिज्य संघ सँग सहकार्य गरिनेछ । साथै करदाता शिक्षा, व्यवसाय दर्ता तथा नविकरण, बजार अनुगमन जस्ता कार्यलाई स्थानीय उद्योग वाणिज्य संघसँग सहकार्य गरिनेछ ।
- १३.४ शुन्य बेरुजु अभियान सन्चालन गरिनेछ । हालसम्म देखिएका बेरुजुहरूलाई लगत राख्ने र समयमा नै फ्यौट गर्ने कार्यलाई अगाडि बढाइनेछ साथै लेखा समिति कार्यविधि २०७५ वमोजिम हुने गरि लेखा समितिलाई सकृय बनाइनेछ ।

१४. सुशासन सेवा प्रवाह तथा कर्मचारी व्यवस्थापन सम्बन्धि

- १४.१ गाउँपालिका र वडा कार्यालयहरूबाट प्रदान हुने सेवाहरूलाई कागजी प्रकृयाबाट क्रमशः हटाउदै डिजिटलाईज गरिनेछ ।
- १४.२ छिटो छरितो सेवा प्रवाहमा विशेष ध्यान दिइने छ हेल्प डेस्क, गुनासो पेटिका, नागरिक वडापत्र, विद्युतीय सूचना पाटी जस्ता **E - Governance** का **Tools** लाई वडा कार्यालयमा समेत क्रमश लागु गरिनेछ ।
- १४.३ कर्मचारीहरूलाई आफ्नो काम प्रति जिम्मेवार बनाइने र कानूनले तोकेको आचरण र मर्यादा पालन नगर्ने कर्मचारीको कार्य सम्पादन मुल्यांकनमा दण्डनिय गरिनेछ । सेवाग्राही सँग शिष्ट व्यवहार गर्नुपर्ने एवं मुस्कान सहितको सेवा प्रवाह गर्नुपर्ने व्यवस्थालाई अनिवार्य बनाइनेछ । अतिरिक्त समयमा कामकाज गर्ने कर्मचारीहरूलाई नियमानुसार अतिरिक्त भत्ताको व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- १४.४ जनप्रतिनिधिहरूको क्षमतालाई विकास गर्न समसामयिक विषय वस्तुका सन्दर्भमा तालिमको व्यवस्था मिलाइनेछ साथै कर्मचारीहरूलाई समेत आवश्यकता अनुसार विभिन्न किसिमका क्षमता विकासको तालिम प्रदान गरिनेछ ।
- १४.५ गाउँपालिकावासिले तिरेको करलाई सम्मान गर्दै खर्चलाई पारदर्शिता बनाइनेछ । कार्यालयमा सूचना दिने अधिकारी, गुनासो सुन्ने अधिकारी तथा कार्यालयबाट सम्पादन गर्ने कामलाई जनमुखी र उत्तरदायी बनाउन सूचना अधिकारीलाई जिम्मेवार बनाइनेछ । कार्यालयको **Website** मा सबै किसिमका सूचनाहरू राखिनेछ ।

उपध्यक्ष
रत्ना कुमारी राजवंशी
बाह्रदशी गाउँपालिका

